

mas, et de illo probabilis est tale votum adjunctam habere promissionem homini factam, quia et ex jure et ex consuetudine id satis colligitur, et ex fine seu effectu, quia ex vi talis voti potest vovens cogi a Prælato ad observantiam regularum. Quæ omnia ex dicendis de statu religionis evidentius constabunt. De posteriori autem modo vovendi obedientiam, nihil D. Thomas locutus est, nec immerito, quia neque ex jure, neque ex consuetudine certum modum habet. Quoad hoc ergo inquirenda est intentio voventis, et conjecturis utendum. Regulariter autem loquendo, verosimilius videtur tale votum pure fieri soli Deo absque adjuncta humana promissione; quia et forma sic vovendi, et intentio tam voventium, quam eorum quibus obedientia danda est, talis esse videtur; ut, verbi gratia, solet aliquando novitius intra probationis annum tria vota simplicia privatim emittere, per quæ nec potestatem specialem præbere intendit, sed solum se obligare Deo; neque ipsi Prælati aliquam potestatem, vel jus proprium acceptare intendunt; est ergo ibi votum obedientiæ puræ sine humana promissione. Idemque modus vovendi esse videtur, quoties privata persona promittit obedire confessori, verbi gratia. Ratio supra insinuata probabilis est, quia per tale votum non intenditur aliquod commodum ejus cui fit promissio, sed solum sacrificium illud voluntatis, quod Deo fit, respectu talis personæ; quæ ratio non habet locum in religioso, quia, licet præcipue intendat spirituale commodum, tamen ad hoc ipsam paciscitur cum religione, cui se tradit: quod genus pacti in alio voto simplici non reperitur, unde nec per illud datur potestas aliqua quasi coactiva, vel dominativa, ei cui obedientia promittitur, sicut per votum religionis fit. Ita ergo judicandum videtur de hoc voto simplici obedientiæ, quoties aliud tam ex intentione voventis, quam ex parte acceptantis non constiterit.

14. Addo insuper ecclesiastico jure videri statutum, ut per hujusmodi votum nemo possit valide alteri in seipsum potestatem dare, nisi talis modus traditionis et voti ab Ecclesia probatus sit; quia ubi Ecclesia vetuit statutum religiosum fieri absque approbatione sua (cap. *Unico*, de Religios. domib., et in Extravag. *Sancta Romana*, Joan. XXII, de Relig. domib.), eo ipso hoc etiam traditionis et dominationis genus prohibuisse videtur. Potest enim Ecclesia hujusmodi contractus humanos irritos facere, si non fiant modo ab

ipsa præscripto, et licet in præsentem quoad simplices promissiones id non fecerit, quoad traditionem autem per translationem veræ potestatis dominativæ id fecisse videtur.

CAPUT III.

AD QUID OBLIGET, ET AD QUAM MATERIAM SE EXTENDAT SIMPLEX OBEDIENTIÆ VOTUM.

1. Difficile profecto est certum terminum, aut modum, obligationi hujus voti ex parte materiæ ejus præfigere; in voto enim obedientiæ, quod in religione fit, solet materia juxta regulam talis religionis limitari, ut infra videbimus; hic autem nulla est particularis, juxta quam hæc obedientia promittatur: unde ergo poterimus designare certos terminos hujus obligationis? Dicet fortasse aliquis, tale votum nullum habere terminum nec regulam, præter prudens arbitrium ejus cui obedientia promittitur; itaque obligabit hoc votum ad quodcumque licitum et honestum, solumque excludentur ea quæ mala sunt. At hoc profecto incredibile apparet, quia hoc votum non est excellentius quam sit votum obedientiæ religiosæ; sed obedientia religiosa non tam late patet; ergo neque illud votum. Item quia incredibile est eum, qui sic vovet obedientiam, posse obligari ad quæcumque opera penitentiae, verbi gratia, orationis, vel contemplationis, peregrinationis, et similia.

2. De hac re nihil invenio dictum in particulari ab auctoribus; ex his vero, quæ vel de obedientia in communi, vel de obedientia religiosa docent, cum proportione sumenda est ratio hujus obligationis, et limitatio materiæ ejus. Primo ergo in tali obedientia subintelligendæ sunt communes conditiones, scilicet, quod sit de re possibili et honesta, quæ conditiones per se satis claræ sunt, ex doctrina Augustini, serm. 6, de Verbis Domini, et habetur in cap. *Qui resistit*, 11, quæst. 3; et Ambr., lib. de Paradis., cap. 6, et ex aliis quæ referuntur ex cap. *Non semper*, usque ad cap. *Imperatores*, eadem 11, quæst. 3. Addo vero in præsentem non solum esse necessarium ut opus sit bonum, sed etiam ut non sit impeditivum majoris boni. Cujus ratio est, quia hoc votum obedientiæ per se ordinatur ad majorem perfectionem voventis; ergo non est verisimile voluisse obligari ad obediendum in his, quæ ex se sunt impedimenta perfectionis, qualia sunt opera impeditiva majoris boni. Et confirmatur primo, nam de religioso dixit D.

Thomas, Quodlib. 1, quæst. 8, a. 15, et Quodlib. 1, quæst. 5, art. 10, non obligari ad obediendum Prælato, si præcipiat contra regulam, quia respectu religiosi illa opera essent impeditiva majoris boni; ergo eadem proportionem censendum est in præsentem de omnibus operibus repugnantibus meliori bono. Hoc vero præcipue intelligendum est de illo opere, quod ex se habet excludere majus bonum, ut est, verbi gratia, matrimonium, nam si tale opus immediate non potest promitti per votum, nec comprehendi poterit sub obedientia per votum promissa. Hinc etiam non poterit quis ex vi talis obedientiæ impediri ne statum religionis assumat, vel, si religiosus fieri velit, non poterit obligari ut in religione laxiori, omissa strictiori, id faciat, quia hoc esset impedire illi majus bonum.

3. Dices: ergo eadem ratione non poterit quis ex vi talis voti obligari ut legat, verbi gratia, quia posset excusari dicendo se impediri a contemplatione, quæ est majus bonum; et ob eandem rationem non poterit obligari ad non jejunandum, vel ad omissionem similis operis, quia opus illud melius est quam ejus ommissio, tam secundum se, ut constat, quam in tali persona, cum alias non teneatur ex aliqua regula ad determinatas actiones, ut supponimus. Respondetur primo, non esse similem rationem, neque actiones has particulares, etiam si ex genere suo inferiores sint in gradu perfectionis, quam alia, proprie dici posse impeditivas majoris boni, ut supra declaravi, tractando de materia voti in generali; quia et ex se non excludunt alias actiones meliores, et quamvis ex sola specie non sint æque perfectæ, ob circumstantias et accidentalia motiva, possunt esse Deo gratiores. Inter quæ motiva unum gravissimum est implere promissionem factam Deo per votum obedientiæ, in quo etiam humilitas et abnegatio proprii judicii exercetur; quo modo etiam ommissio boni operis, non præcepti alias, potest esse magis meritoria coram Deo quam ipsum opus, quia, licet ipsa ommissio non videatur in se habere formalem bonitatem, voluntas omittendi ex obedientia maximum bonum esse potest; sicut e contrario opus ex se bonum, contra obedientiam factum, est malum: sic enim dictum est a Daniele Abbate apud Cassianum, collat. 4, cap. 20: *Tantum est Abbatis transire præceptum ut legas, quantum si contempnas ut dormias*; et Greg., 35 Moral., cap. 12: *Sciendum (inquit) est, quod nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando*

autem per obedientiam debet, quod agitur, intermitteri; habetur in cap. *Quid ergo*, 11, q. 3; et similia sumi possunt ex Augustino, serm. 5 ad Fratres in eremo. Proprie igitur solum illud opus dicitur in præsentem impeditivum majoris boni, quod ex se excludit statum majoris perfectionis.

4. Sed quid si non tantum in uno, vel alio opere, sed in universum in toto vivendi modo, talis superior, propria voluntate et privato ac simplici voto obedientiæ assumptus, ea opera, eamque vivendi rationem subdito præscribat, quæ ipsum impediret potius, quam juvaret ad profectum virtutis? teneretur nihilominus illi obedire? Respondeo hoc imprimis multum pendere ex intentione quam subditus a principio in vovendo habuit; nam hæc est potissima regula hujus obligationis; quomodo autem hoc conjectari possit, statim declarabitur, quoad fieri possit. Si autem ex defectu intentionis voventis non potest excusari talis obligatio, et alioquin nullum opus, in particulari sumptum, ex his, quæ sub obedientiam injunguntur, malum est, nec per se affert moralem occasionem alicujus mali, etiam in individuo et in particulari sumptum, et alioquin potest esse utile ad virtutem, si homo velit recta intentione et modo illud operari, neminem posse excusari ab executione obedientiæ, quam promissit, eo solo titulo quod impediatur majorem profectum virtutis, quia hoc accidere potest ex defectu operantis, non autem est per se, quod præcipue considerandum est ad voti obligationem; et ideo in hujusmodi eventu procurandum potius est, ne superior talia opera injungat, quod ipse facere tenebitur, intellecta sufficienter dispositione subditi; si autem nolit, vel parendum est, vel aliud remedium procurandum ab habente potestatem, juxta ea quæ dicemus sequenti capite.

5. *Dubitatio, an in dubio teneatur obedire.* — Ultimo circa hanc conditionem honestatis, inquiri potest an in casu dubio debeat vel possit hujusmodi subditus obedire. Quamvis enim generalis doctrina sit, in dubio obediendum esse superiori, juxta doctrinam Augustini, 22 contra Faustum, cap. 74 et 75, et habetur in cap. *Quid culpatur*, 23, quæst. 1, quæ in materia de conscientia latius explicantur, nihilominus hic est specialis difficultas, quia ille, cui obediendum est, non est proprie superior, ita ut habeat potestatem jurisdictionis, et ex hac parte non habet quasi jus in re, ratione enjuss obediendum est su-

periori in casu dubio. Ergo solum relinquatur illud præceptum sub generali regula materiæ voti. Regula autem, in superioribus posita, est, eum qui dubitat de voto, non obligari ad executionem ejus; ex qua videtur sequi alia, scilicet, eum, qui dubitat in particulari an hæc sit materia voti, si facta diligentia non possit dubium expellere, non obligari ad observandum votum in tali materia; ut si quis habeat votum dandi eleemosynam omni pauperi petenti, et in particulari dubitet an hic, qui petit, sit pauper, non tenebitur ex vi voti illi dare eleemosynam; ergo similiter in præsentem, si dubitet an quod præcipitur honestum sit, non tenebitur obedire; quod si non tenetur, nec licite potest, quia in dubio securior pars est eligenda; tunc autem non obedire securius est, quia nec frangitur votum, neque operans exponit se periculo faciendi aliquid, quod honestum non est. Item quia hic cessat ratio ob quam in dubio obediendum est Prælato, ne privetur jure suo, cum in dubio melior sit conditio possidentis; hic autem superior nullum habet proprium jus.

6. Respondeo, probabile mihi esse in eo casu non teneri aliquem ad obediendum ex vi hujus voti obedientiæ omnino ac pure simplicis, propter rationem factam. Dices: ergo nec religiosus tenebitur obedire in simili dubio. Respondetur negando consequentiam, quia Prælatus religionis non solum præcipit ratione voti, sed etiam per jurisdictionem, quam habet a Pontifice. Sed contra, nam hæc jurisdictionis non est per se requisita ad statum religiosum, ut infra ostendemus; separetur ergo, sicut de facto separatur in religione monialium respectu Abbatissæ; tunc ergo procedet argumentum et æquiparatio facta. Fortasse non deerunt qui totum concedant, neque enim improbable videtur Abbatissam non posse ex voto obedientiæ obligare monialem ad aliquid faciendum in casu dubio de honestate operis injuncti. Et potest hoc confirmari ex differentia inter votum et legem, nam voti obligatio pendet ex propria voluntate et intentione; qui autem promittit, non videtur intendere se obligare, nisi in materia certa; ita ergo præsumendum est, quoties aliud non explicatur; at vero legis obligatio est ab extrinseca potestate et voluntate; et ideo aliunde mensuranda est, scilicet ex jure præcipientis.

7. Adde vero negari etiam posse illationem illam; est enim differentia inter hoc vo-

tum simplex, et votum religiosi, quod in religioso habet traditionem adjunctam, per quam religio et Prælatus ejus acquirit quoddam dominium et jus in religiosum, ratione cujus jam habet locum in eo principium illud: *In dubio melior est conditio possidentis*; unde non potest tunc excusari religiosus, eo quod non habuerit intentionem se obligandi pro tali casu; nam, eo ipso quod voluit se tradere, et jus in seipsum simpliciter transferre in alium, necessario voluit quidquid ex illo statu intrinsece sequitur. At vero qui emisit purum simplex votum obedientiæ, nullum jus in alium transtulit, sed pura promissione se obligavit; et ideo semper manet quasi possessor suæ libertatis, quamvis ligatam illam habeat; ac proinde in casu dubio potest jus suum præferre, et non exequi mandatum alterius. Nam tunc etiam (quod rem confirmat) dubium est an illud sit mandatum, quia, ut supra dixi, illud non est mandatum proprium per respectum ad potestatem imperantis, sed solum est quedam applicatio materiæ voti: unde sicut est dubia illa materia, ita etiam est dubium an illud sit mandatum, eo modo quo esse potest.

8. *Resolutio secunda: in dubio licitum, et melius est obedire.* — Nihilominus tamen censeo licitum esse in eo casu dubio obedire, imo et regulariter esse melius. Probatur, quia, licet fortasse non teneatur quis exequi votum in materia dubia, potest tamen et optime fieri. Dices hoc esse verum, quando materia illa citra omne dubium honesta est, vel saltem non mala, ut in exemplo de eleemosyna supra posito, quia tunc nihil est periculi in exequendo voto, etiamsi fortasse non obliget; secus autem videtur esse, quando dubium de obligatione voti oritur ex dubio de honestate operis. Sed, licet negari non possit esse in hoc aliquam rationem dissimilitudinis, et majoris difficultatis, nihilominus ratio facta procedit, quia illud dubium honestatis compensatur ex probabilitate implendi votum, et ideo licita est optio inter illa duo. Quod explicio in hunc modum, satisfaciendo simul rationi prius factæ, quia vel est sermo de periculo committendi aliquid mali materialiter tantum, vel formaliter. Primo modo in utroque reperitur, nam, sicut si fortasse opus, de quo est dubium, malum in re ipsa sit et fiat, malum aliquod fit, ita, si fortasse opus illud bonum sit, et non fiat, omittitur aliquid, quod re ipsa sub tali voto comprehenditur, quæ omissio etiam est quoddam materiale

malum. Secundo autem modo, in neutro casu est periculum mali, quia ex utroque capite potest illud periculum practice auferri; sicut enim non censetur esse periculum practicum in non obediendo, quia probabiliter formatur judicium practicum, quod in eo casu votum non obliget, ita etiam ad obediendum potest formari judicium practicum, quod liceat hic et nunc dubiam conscientiam deponere, et judicio præcipientis se conformare, et illi se subdere, eo quod ratione voti illum habeat vice Dei. Unde ad formandam hanc conscientiam practicam, non est necessarium ut quis judicet se teneri ad obediendum, sed satis est ut per extrinseca principia possit se subdere alterius judicio.

9. Dices: hoc modo etiam sine voto licebit in re dubia obsequi voluntati alterius propriam conscientiam deponendo, et alienæ se conformando. Respondeo, aliquando hoc licere, si probitas et conscientia alterius tanta sit, ut mihi facere sufficiat opinionem probabilem, quod est satis ut proprie ac formaliter tollatur dubium; at vero in nostro casu, non solum hac ratione licet, sed specialiter ratione voti in reverentiam ejus, et ne omittatur id, quod fortasse sub illius materia continebatur. Unde, ut liceat sic obedire, non semper necesse est ut persona præcipiens per se sufficiat opinionem facere probabilem, sed satis est quod nulla sit probabilis ratio suspicandi illum temere aut ex malitia præcipere, non obstante dubio in subdito existente. Et hæc sufficiant pro priori conditione honestatis.

10. *Dubia circa possibilitatem rei præceptæ.* — Circa alteram conditionem possibilitatis, dubitari multa possunt, quia certum est non esse tantum intelligendam de possibilitate physica, quæ per se manifesta est, sed etiam de possibilitate morali, quæ excludit nimiam et extraordinariam difficultatem, et hinc nascuntur dubia, quia possibilitas hæc magnam habet latitudinem, quænam difficultas excuset, vel potius excludat actionem a latitudine materiæ talis voti. In qua re imprimis servari possunt quæ supra dicta sunt de impossibilitate morali excusante ab obligatione voti, quam diximus mensurandam esse ex probabili seu conjecturali intentione voventis. Ita enim in præsentem dicendum est, si tanta sit operis difficultas, ut, considerata conditione personæ, et statu ejus, non sit verisimile voluisse se obligare ad obediendum in rebus tam arduis ac difficilibus, tunc tale opus non comprehendit sub materia talis

voti, quia amplitudo voti pendet ex intentione voventis; cumque non sit verisimile, nec rationi consentaneum, ut aliquis se obliget ad obediendum in omnibus sine illa limitatione in difficultate et varietate operum, necessarium semper est recurrere ad conjecturatam intentionem voventis. Quæ maxime locum habent, quando difficultas operis extrinseca est, et accidentaria, seu extraordinaria; nam utrumque sicut minus potuit sub cogitationem cadere, ita etiam verisimilius erit non cecidisse sub intentionem voventis. Quando vero difficultas est intrinseca, qualis est in ingressu religionis, diuturna contemplatione, aut magna vitæ austeritate, tunc ex aliis circumstantiis, præsertim vero ex statu personæ, facienda est conjectura, quæ omnia in sequenti puncto melius exponentur.

11. *Materia hujus voti est limitata.* — Secundo ergo principaliter dicendum est votum hoc semper habere limitatam materiam, quoad varietatem, multitudinem, perfectionem, ac difficultatem præcipiendorum operum, per proportionem ad personam voventem, et ad statum seu vivendi modum quem proficitur. Ratio totius assertionis ex dictis fere nota est, nam prior pars in eo fundatur, quod alias votum esset indiscretum et inhumanum, ut sic dicam; altera vero pars in eo fundatur, quod nulla occurrit magis accommodata ratio conjectandi intentionem voventis, neque ulla etiam rationabilior moderatio. Et declaratur ex proportionem ad votum obedientiæ religiosæ, cujus materia limitatur juxta regulam, quia secundum illam constituitur status et ratio vitæ religiosæ; cum ergo sæcularis persona non habeat certam regulam præter communia præcepta Dei et Ecclesiæ, pro regula sumenda est proportio, seu congruitas ad statum ejus; nam quæ est proportio religiosi ad statum suum, est in tali persona in ordine ad suum honestum vivendi modum. Item quia, moraliter loquendo, qui tale votum emittit, nihil aliud intendit quam in illo vivendi modo, quem habet, perfici, et convenienter dirigi ac gubernari, quod magis elucidabitur ad aliquod particulare descendendo.

12. *Hoc votum non obligat ad mutandum statum.* — Ex hac ergo regula sequitur primo, sub tali voto non comprehendit ea quæ pertinent ad mutationem status, quod intelligo, regulariter loquendo, et nisi aliud sufficienter constet de intentione voventis. Probatur primo ex dictis, quia mutare statum non pertinet ad gubernationem proportionatam præ-

senti statui; imo quodammodo illi repugnat, sicut religiosus ex vi voti obedientiæ non potest obligari ad mutandum statum etiam in melius. Unde argumentor secundo, quia vel ille status est inferior, et impediens majus bonum, et de hoc jam ostensum est non posse cadere sub tale votum, vel est superior status et perfectionis, et hunc etiam verisimile non est comprehendi sub tali voto, tum quia est res adeo difficilis et ardua, ut nemo præsumatur ad illam se obligare, nisi per directam voluntatem ac promissionem; tum etiam quia alias votum illud obedientiæ esset virtuale votum religionis, saltem sub ea conditione, si Petrus, verbi gratia, præceperit; hoc autem est contra intentionem sic voventium, imo quodammodo videtur contra naturam talis voti, nam obligaret ad aliquid quod ipsummet votum evacuaret subtrahendo illi materiam. Unde juxta communem usum, qui vult obligari ad religionem, si alter consentiat, nunquam id facit per votum obedientiæ, sed aut per votum sequendi consilium alterius in ea materia, vel per votum religionis, cum ea conditione, ut alter consentiat.

13. *Non obligat ad non assumendum inferiorem statum aliquando.* — Sed quæres an ex vi hujus voti obedientiæ possit quispiam obligari saltem ut non assumat inferiorem statum, verbi gratia, ut vidua, aut virgo non contrahat matrimonium. Respondeo, si talis persona non sit alias ex voto proprio obligata ad castitatem, vel ad non nubendum, non posse ad hoc obligari ex præcepto obedientiæ, etiamsi alicui confessori vel Prælato absolute et indistincte obedientiam promiserit, propter rationes factas, quæ hic cum proportione applicari possunt. Est enim materia illa, secundum communem estimationem et modum, pertinens ad distinctum votum, et ideo non censetur comprehendi sub materia obedientiæ promissæ, nisi aliunde hoc satis constet ex intentione voventis; at vero si talis persona ex proprio voto teneretur non nubere, verisimilius est posse etiam in virtute obedientiæ promissæ obligari ad non nubendum, et ad vitandum omne consortium, omnemque actionem quæ ad talem finem ordinari possit; quia supposita aliunde obligatione, jam pertinet ad convenientem gubernationem talis personæ in tali statu tota illa providentia et prohibitio; sicut etiam religiosus potest per obedientiam gubernari in omnibus quæ pertinent ad custodiam castitatis, et ipsa eadem persona secularis, licet castitatem non

voisset, posset in virtute obedientiæ promissæ obligari ad cavenda pericula, vel occasiones peccandi contra conscientiam naturali legi debitam.

14. Dices: ergo proportionali ratione poterit obligari propter observantiam ipsiusmet voti obedientiæ, ut matrimonium non contrahat, nec se subtrahat ab obedientia promissa. Supponimus enim tale votum esse perpetuum, seu de obedientia semper præstanda tali personæ, vel Prælato; at vero si vovens, mutet statum, eo ipso fit inhabilis ad obediendum; ergo potest in virtute ejusdem obedientiæ prohiberi, quando ille status est inferior, ut est matrimonium. Nam si esset superior, ut est religio, non posset, nam in quolibet voto intelligitur subintellecta conditio melioris boni, quæ non habet locum respectu inferioris status. Respondetur negando sequelam; neque enim putamus actum illum contrahendi matrimonium esse contrarium illi voto obedientiæ, per se loquendo, quia materiae sunt adeo diversæ, ut una in alia non includatur, sicut ostensum est; esset autem contrarius, si per illum actum redderetur persona inhabilis ad implendum quod promiserat. Dici ergo potest perpetuitatem illius obedientiæ non intelligi simpliciter promissam, sed durante illo statu, in quo promittitur, vel potius durante carentia alterius status, ad quam carentiam non obligatur quis ex vi talis voti. Vel secundo dici potest non fieri talem personam inhabilem ad servandum votum illud modo suo statui accommodato; nam, licet quis in matrimonio positus leges matrimonii servare debeat, optime potest in his, quæ pertinent ad salutem animæ suæ, illi parere, cui obedientiam promiserat; imo hinc poterit multum juvari ad ipsas leges matrimonii servandas; sic enim illi, qui sunt tertii ordinis, etiam conjugati, obedientiam promittere solebant, ut constat ex glossa in Clement. *Cum ex eo*, de Sentent. excomm., verbo *Tertio*, juncta glossa in Clement. 1, de Religios. domib., verbo *Obedientiam*.

15. *Hoc votum non est necessario connexum cum votis paupertatis et castitatis.* — Ex quo obiter infero, hoc votum simplex obedientiæ non necessario esse connexum cum aliis duobus paupertatis aut castitatis. Quod est manifestum, quia materiæ illorum votorum non sunt necessario connexæ cum materia hujus voti, et alioqui promissiones ipsæ voluntariæ sunt; ergo possunt simul vel divisim fieri pro arbitrio voventis. Item de castitate, quantum

spectat ad materiam ejus voluntariam, hoc satis constat ex dictis; quantum vero ad materiam necessariam, alias præceptam, a fortiori constat non esse necessarium votum ejus, quamvis indirecte ex obedientia promissa possit quis obligari ad ea, quæ necessaria fuerint ad custodiam talis castitatis. De paupertate res etiam est manifesta, et usu etiam recepta, et sequitur etiam ex præcedenti, nam si conjugatus potest promittere obedientiam, cur non etiam dives, seu habens rerum dominium? quod regulariter conjunctum est, vel saltem esse potest cum conjugio. Semper tamen intelligitur hæc obedientia accommodata statui, ut dixi, et ideo non potest ex vi illius, si persona sit dives, obligari ad paupertatem servandam, quia hæc jam esset mutatio status: sed obligari poterit ad utendum divitiis convenienter suo statui, tam quoad eleemosynas, quam quoad alia pietatis opera, habita ratione status, familiæ, etc.

16. *Corollarium quantum: quæ personæ possint hoc votum facere.* — Præterea, ex eodem principio intelligi potest quænam personæ possint hoc votum obedientiæ emittere. Dicendum est enim, generaliter loquendo, quaslibet personas, cujuscumque conditionis sint, posse hoc votum emittere, quia semper debet intelligi obedientia accommodata conditioni personæ, et maxime non repugnans alteri obligationi majori, quæ tali personæ insit. Si enim hoc observetur, nulla est ratio ob quam persona aliqua a voti hujus capacitate et commoditate excludatur. Maxime vero videntur apti ad hoc votum sæculares homines, qui sui juris sunt, et vitam cælibem servant. Nam religiosi jam habent suum proprium et excellentius obedientiæ votum, quod eis sufficit, quamvis absolute non repugnet aliud illi adjungi, ut statim dicam. Deinde homines qui sunt sub alterius potestate, ut filiifamilias et servi, minus indigent hoc voto, minusque apti ad illud sunt, quia jam habent a quo regantur, eique obedientiam debeant. Non tamen sunt omnino incapaces, quia in his, quæ pertinent ad bonum et perfectionem animæ, sui juris sunt, nec tenentur in omnibus his materiis parere dominis, vel parentibus, sed liberi sunt in illis actibus pietatis, qui dominio, vel juri paterno non repugnant; in his ergo poterunt hæc personæ alicui spirituali patri obedientiam promittere, qui solum poterit illa uti sine præjudicio alterius domini vel parentis. Et quoad hoc eadem est ratio de uxore respectu mariti, imo etiam suo modo

et servata proportione, in viro idem servandum est, nam, licet non sit subditus uxori, suum tamen officium illi debet, et hac ratione dixi cælibem vitam agentes esse magis aptos ad hoc voti genus emittendum.

17. *An Papa hoc votum obedientiæ simplicis emittere possit.* — Hic vero specialiter inquiri potest an Summus etiam Pontifex sit capax hujus voti; cum enim sit super omnes ex divino jure, non videtur posse alicui se subdere propria voluntate. Item nullus superior potest se subdere subdito suo; Pontifex autem, si in eo statu perseveret, non potest non habere reliquos omnes sibi subditos; ergo nulli potest se subdere per obedientiæ votum. Unde religiosus, qui ad Pontificatum assumitur, quamvis votum obedientiæ retineat quasi in habitu, et illo obligetur quasi in præparatione animi, quia si renuntiaret Pontificatui, posset illo obligari, tamen ad usum obedientiæ non tenetur in eo statu, nec videtur posse obligari eo durante, ob eandem causam. Nihilominus etiam persona Pontificis non videtur incapax hujus voti, si speciali voluntate velit illud emittere in illo statu, et pro illo statu, etiam quoad usum ejus. Quod ita declaratur, quia, licet Pontifex sit supremus quoad jurisdictionem ecclesiasticam, et ideo secundum illam non possit fieri subditus, præsertim quoad exteriorem jurisdictionem, id est, non sacramentalem, non tamen repugnat quod voto se obliget ad aliquem operandi modum, quia talis obligatio Deo fit. Unde potest vovere non dispensare, verbi gratia, nisi ex tali vel tali consilio, vel jejunare, aut orare, si Petrus, verbi gratia, expedire judicaverit; ergo etiam potest vovere operari juxta voluntatem alicujus, quod est promittere obedientiam de qua agimus; quia hæc obedientia non requirit jurisdictionem, sed fit quasi per applicationem materiæ voti, ut supra explicavi, quæ materia non habet repugnantiam cum dignitate Pontificia, ut explicat ratio facta.

18. Neque etiam habet indecentiam, præsertim si a tali voto excludatur omnis potestas dominativa, et quasi coactiva, ex parte ejus cui obediendum erit, nam hæc certe repugnare videtur cum Pontificia dignitate. Et ideo hic non agimus de pacto, seu promissione humana, per quam hæc potestas dari potest, sed de puro voto ad Deum; hoc enim nec ex parte voti habet indecentiam, neque ex parte materiæ, seu modi talis voti, quia posset alterius voluntas tam recta et pruden-

ter operans æstimari, ut conveniens iudicaretur illam in operando sequi. Præsertim si is, qui supremam habet potestatem, aliquid periculi sentiat male utendi illa propter aliquem proprium affectum, et aptum remedium esse existimet alterius sequi voluntatem. Quod maxime videtur posse habere locum in uno vel altero genere actionum, licet pro tota votendi ratione, tam in privatis actionibus quam in publicis, minorem decetiam habere videatur. Sed nunc non tractamus quid expediat, hoc enim prudentiæ potius est negotium, pendetque ex consideratione particularium circumstantiarum; sed solum dicimus quid fieri possit, et non repugnet illi statui ac Pontificiæ dignitati.

19. *Episcopus et quilibet Prælati possunt hoc votum emittere.* — Unde ad objectiones consequenter dicimus, non repugnare illum, qui superior est uno titulo, esse subditum in alio foro, vel alio modo: sic enim Summus Pontifex, licet absolutus sit supremus pastor in ecclesiastico foro, subditus est suo confessori in foro pœnitentiæ; et eadem ratione potest se subdere vi promissionis et voti, quæ est subjectio longe alterius rationis, imo et improprie, seclusa jurisdictione et potestate dominativa. Atque eadem ratione idem dicendum censeo de Episcopo respectu alterius inferioris, et in universum de quocumque superiore respectu sui subditi. Ita ut etiam religiosus Prælati, qui ex vi suæ professionis non tenetur obedire specialiter confessori suo, possit, si velit, per aliud simplex votum ei obedientiam promittere. Semper tamen juxta regulam positam tale votum intelligitur accommodate ad statum promittentis, ideoque non extenditur ad ea quæ repugnant ejus officio, ac jurisdictioni.

20. *Corollarium ultimum.* — Ultimo denique ex dictis concluditur, sub materia hujus voti non comprehendi omnia opera virtutis, etiamsi non sint directe pugnancia cum statu votantis, sed tantum sint omnino extranea et aliena ab statu votantis. Hoc colligitur ex communi doctrina, quam de religiosis omnes tradunt, ut infra videbimus, quæ cum proportionem in præsentem explicanda est, secundum prudentem considerationem status, cum aliam regulam non habeamus, ut dictum est. Exempla sunt, si vir nobilis, secularis ac dives promittat obedientiam confessori suo, non propterea poterit illi præcipere ut vilioribus vestibus utatur, quam deceat statui suo, aut quod viles et abjectas actiones publice

exerceat, et sic de aliis. De quibus, moraliter loquendo, verisimile non est cecidisse sub intentionem votantis; hæc enim regula præ oculis habenda, et, pensatis circumstantiis, ad particulares casus prudenter applicanda.

CAPUT IV.

QUALE PECCATUM SIT OBEDIENTIAE TRANSGRESSIO, ET QUIBUS MODIS EXCUSARI POSSIT VEL CESSARE OBLIGATIO.

1. Supposita veritate et existentia hujus voti, certum est transgressionem ejus culpabilem esse, et ex suo genere esse peccatum mortale, cum sit contra obligationem voti, atque adeo contra religionem. Hoc vero posito, nonnulla supersunt explicanda. Primum est, quando censendum sit transgressionem seu omissionem obedientiæ esse talem, ut vera culpa sit. Secundum, supposita culpa, quando censenda sit mortalis. Tertium, quibus modis possit talis culpa excusari seu vitari. Ubi quarto loco aliquid addemus de hujus voti dispensatione.

2. *An semper sit peccatum mortale vel veniale non obedire præcipienti superiori.* — Circa primum difficultas est, an, quoties superior (ita enim semper appellabimus eum, cui obedientia est promissa) significat voluntatem suam circa aliquid agendum, culpa sit illud non facere, sive mortalis, sive venialis, ita tamen ut revera sit aliquis voti transgressio. Et est ratio dubii, quia supra diximus hoc votum, quatenus est promissio ad Deum, nihil aliud esse quam promissionem faciendi quod alius voluerit, et æquiparari promissioni conditionatæ. Si alius consenserit, vel ita judicaverit, quæ obligat impleta conditione; hic autem impletur conditio, hoc ipso quod superior voluntatem suam sufficienter significat. Deinde dictum est jussionem superioris in hujusmodi obedientiæ genere non tam esse proprium præceptum, quam applicationem materiæ voti; sed hæc applicatio non in alio consistit, nisi in hoc quod superior ostendit voluntatem suam, nam illa est quasi proxima materia hujus voti; ergo. Tandem in eo casu sequi voluntatem superioris est actus obedientiæ, et in præsentem potius religionis; ergo e contrario discordare a tali voluntate est contra votum; nam hic non videtur posse esse medium, nam si actus obedientiæ participet honestatem religionis, necesse est ut fiat ex voto; ergo ex obligatione voti; nihil enim

cadit sub voto, nisi quatenus cadit sub obligationem ejus; ergo e contrario omissio actus est contra obligationem voti, atque adeo aliqua culpa contra votum. In contrarium vero est, quia etiam in religiosis talis omissio non censetur proprie esse contra votum; ergo multo minus erit in voto simplici obedientiæ.

3. *Notandum primo pro resolutione, duplicem esse superioris voluntatem.* — *Voluntas inefficax non obligat.* — Circa hoc advertendum est multiplicem esse posse superioris voluntatem. Una est simplicis complacentiæ ad rem illam, seu desiderii ut talis res fiat, per voluntatem solum inefficacem, quæ conditionata dicitur, seu velleitas. Et de hac certum est, quantumvis expresse significetur per hæc verba: *Vellem, aut desidero ut hoc faciat*, vel similia, non sufficere ad obligandum, et consequenter nec satis esse ad culpam in non obsequendo, ut sic loquamur. Ratio est, quia illa est tantum voluntas secundum quid, quæ per se non sufficit ad obligationem inducendam; unde, nec Deo ipsi talem voluntatem ostendenti tenemur conformari, ut in consiliis manifestum est. Qui autem promittit obedire, non promittit exequi omnia desideria superioris, nec sequi voluntatem ejus secundum quid, sed simpliciter.

4. *Notandum secundo, voluntatem efficacem adhuc esse duplicem.* — *Voluntas efficacis de obligatione operis obligat.* — Est ergo in superiore alia voluntas absoluta et efficax; hæc autem ulterius duplex in præsentem cogitari potest: una de sola actione, ut: *Volo te hoc facere*; alia etiam formaliter de obligatione, ut: *Volo te obligare ad hoc faciendum*. Quæ duæ voluntates adeo distinctæ sunt, ut in legibus ferendis prima voluntas nec necessaria sit, nec sufficiat ad legis obligationem, secunda vero omnino necessaria et sufficiens sit; Deus enim, cum præcepto suo obligavit Abraham ad sacrificandum filium, absolute non voluit ut illum sacrificaret, imo potius noluit, voluit tamen illum obligare ad id faciendum et exequendum, nisi revocaretur præceptum. Item efficaciter voluit me esse religiosum, et mihi non imposuit ejus rei præceptum; e contrario vero cum præcepit Adæ ut non comederet, absolute et efficaciter voluit ipsum non comedere. Constat ergo has duas voluntates secundum se distinctas esse; an vero in præsentem materia distinguere valeant, difficultate non caret, ut jam dicam. Constat subinde posteriorem voluntatem sufficienter significatam, sufficientem esse ut

votum obliget, et ut illi repugnare sacrilegium contra votum sit. Hoc sufficienter convincunt rationes dubitandi in principio positæ. Item quia, supposito voto, tota radix hujus obligationis actualis est voluntas superioris; nulla autem voluntas potest esse aut formalior, aut efficacior.

5. *Difficultas circa voluntatem efficacem de sola actione.* — De priori autem voluntate, videtur ex proxime dictis colligi non sufficere, quia non sufficit ad legem vel ad præceptum. Hic autem occurrit notanda differentia, quæ rem hanc reddit difficilem; nam in superiore habente jurisdictionem, vel dominium proprium, possumus hæc duo distinguere, voluntatem scilicet, et potestatem jurisdictionis, vel domini; et ideo optime intelligitur posse velle rem vel actionem, non volendo uti sua jurisdictione circa illam; vel, e converso, posse velle applicare suam jurisdictionem ad talem actionem, non volendo absolute executionem ipsius actionis, et ita in hujusmodi superiore distinguuntur optimæ illæ duæ voluntates. At vero in præsentem casu nulla in superiore supponitur jurisdictio, neque ex vi voti simplicis obedientiæ habet specialem potestatem dominativam, ut supra declaratum est; ergo in eo non possunt distinguere illa duo, velle ut subditus hoc faciat, et velle obligare illum, quia non aliter potest obligare, quam absolute volendo ut operetur; nam si attente spectetur, non est ipse, qui directe obligat, sed votum quasi ad præsentem voluntatis ejus; et ideo etiamsi ipse velit, non videtur posse separari obligationem a voluntate operis sufficienter significata subdito; quia intrinsece sequitur ex vi voti, posita illa voluntate, nec illa voluntas prout directe terminatur ad obligationem est in præsentem necessaria, cum illa obligatio non sit quasi humani præcepti, sed immediate ex naturali jure ratione voti.

6. *Voluntas de sola actione non obligat.* — Nihilominus censeo etiam in præsentem distinguere posse et debere illas duas voluntates, et ad actualem obligationem voti obedientiæ, etiamsi maxime simplex sit, necessarium esse ut superior sufficienter significet habere voluntatem obligandi: ita sentiunt omnes de hoc voto, qui communis sensus et usus est optimus interpret hujus obligationis, et omnium sic votantium. Item argumentum factum de religiosis est valde efficax, quia eorum obedientia est quasi exemplar omnis voti simplicis obedientiæ, et ideo qui sic vo-